

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

67

Vragen van het lid **Heijnen** (PvdA) aan de staatssecretaris van Financiën, de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Veiligheid en Justitie over *middeleeuwse «belastingheffing»* (ingezonden 8 augustus 2012).

Antwoord van minister **Opstelten** (Veiligheid en Justitie), mede namens de staatssecretaris van Financiën en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (ontvangen 24 september 2012).

Vraag 1

Kent u het bericht «Bewoners verrast door heffing uit 15de eeuw»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is de exacte juridische grondslag van de dertiende penning? Is met de Wet regelen omtrent de opheffing van het recht van de dertiende penning (1984) waarmee de dertiende penning per 2015 wordt opgeheven, tegelijkertijd een juridische grondslag gegeven aan een heffing die tot dat moment vooral op gewoonterecht was gebaseerd?

Antwoord 2

Het recht op de heffing van de dertiende penning is een in de Middeleeuwen ontstaan zakelijk recht. Dit recht houdt in dat de rechthebbende bij de overdracht van grond jegens de koper recht heeft op een dertiende deel van de tussen verkoper en koper bedongen prijs. Het recht op de dertiende penning is een ongeschreven recht dat nog in bepaalde delen van de provincie Utrecht geldt. Het recht op de dertiende penning is blijven bestaan bij de invoering van het Burgerlijk Wetboek in 1838 en het huidige Burgerlijk Wetboek in 1992 (artikel 69 Overgangswet Nieuw Burgerlijk Wetboek). De dertiende penning wordt per 1 januari 2015 afgeschaft (Wet van 3 oktober 1984 (Stb. 443).

Vraag 3

Hadden de inwoners van Kamerik die nu met de betaling van de dertiende penning worden geconfronteerd, eerder kunnen weten van de verplichting tot betaling van die heffing? Zo ja, hoe dan?

¹ www.ad.nl, 7 augustus 2012

Antwoord 3

De koper kan, indien het recht niet is ingeschreven, de verkoper aanspreken met een beroep op de mededelingsplicht uit artikel 7:15 BW. De koper kan ook van de notaris, die een algemene rechercheplicht heeft, kennis krijgen van het bestaan van het recht van de dertiende penning. Het recht op de dertiende penning is een registergoed en kan worden ingeschreven in de openbare registers (artikel art. 150 Overgangswet Nieuw Burgerlijk Wetboek).

Vraag 4

Hoe en op grond waarvan wordt de hoogte van de opgelegde heffing bepaald? Welke rechtsmiddelen hebben de burgers die de dertiende penning moeten betalen om zich tegen de heffing of de hoogte van die heffing te verzetten?

Antwoord 4

De hoogte van de heffing werd lange tijd berekend op basis van 1/13 van de waarde van de grond bij verkoop (7,7%). Bij de invoering in 1984 van de Wet regelen omtrent de opheffing van het recht van de dertiende penning (Stb. 443) is geregeld dat tot 2015 de heffing wordt verhoogd tot 11%. Burgers kunnen zich tot de burgerlijke rechter wenden wanneer zij van mening zijn dat de dertiende penning onterecht wordt geheven.

Vraag 5

Kan een zakelijk recht dat honderden jaren oud is nog worden vervreemd of overgedragen aan een andere particulier of rechtspersoon? Zo ja, waarom en hoe dan? Zo nee, hoe kan het dan dat de stichting Beheer Kasteel Renswoude die heffing oplegt?

Antwoord 5

Voor alle zakelijke rechten geldt dat zij in beginsel overdraagbaar zijn (art. 3:83 BW). Dit geldt ook voor zakelijke rechten die zijn ontstaan voor de totstandkoming van het Burgerlijk Wetboek (art. 69 onderdeel a Overgangswet Nieuw Burgerlijk Wetboek). Naar ik begrijp is de Stichting Beheer Kasteel Renswoude op 28 november 1990 door middel van het verlijden van een notariële akte rechthebbende op dit recht geworden (Bron: J.T. Van Es, «*Dertiende penning nieuw leven ingeblazen*» in: Heemtydingen orgaan voor de streekgeschiedenis van het Stichts-Hollandse grensgebied, 1994, Woerden, p. 12–26).

Vraag 6

Kan een zakelijk recht zoals de dertiende penning nadat er tientallen jaren geen gebruik van is gemaakt, verjaren? Zo ja, is daar in Kamerik sprake van?

Antwoord 6

De dertiende penning kan door niet-gebruik (*non-usus*) teniet gaan. De Hoge Raad oordeelde in een zaak over de heffing van de dertiende penning tussen de Stichting Beheer Kasteel Renswoude en een inwoner van Kamerik (HR 20 juni 1997, NJ 1999, 302) dat wanneer een perceel grond is overgedragen en de dertiende penning gedurende dertig jaar na overdracht niet wordt geheven, het recht van de uitoefening van de dertiende penning is verjaard. De Hoge Raad oordeelde in deze zaak eveneens dat het aan de Stichting Beheer Kasteel Renswoude was het bewijs te leveren dat het recht binnen dertig jaar na de overdracht van de grond was uitgeoefend. Per geval zal moeten worden beoordeeld of dit ook geldt voor de inwoners van Kamerik waarvan thans de dertiende penning wordt geheven. Of er in casu eventueel al dan niet sprake is van *non-usus*, is aan de rechter om te beoordelen.